

Metka Pivk Srdič in Brina Zabukovnik Jerič

Metka Pivk Srdič (1976) je univerzitetna diplomirana bibliotekarka. Od leta 2001 je zaposlena v Knjižnici Velenje kot bibliotekarka, od leta 2021 kot pomočnica direktorja za program. V obdobju 2013–2017 je bila predsednica častnega razsodišča Zveze bibliotekarskih društev Slovenije (ZBDS).

Brina Zabukovnik Jerič (1975) je univerzitetna diplomirana bibliotekarka in filozofinja, od leta 2001 zaposlena v Knjižnici Velenje, od leta 2021 kot koordinatorka prireditev in promocije. Od leta 2018 je predsednica Društva bibliotekarjev Celje, vseskozi je aktivna pri Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije (ZBDS) kot članica nadzornega obora (2017–2021), članica Častnega razsodišča in članica delovne skupine pri pripravi novega Etičnega kodeksa slovenskih knjižničarjev, od leta 2025 je članica uredniškega sveta revije Knjižnica.

20 LET MESTNE KNJIŽNICE VELENJE V CENTRU NOVA

Uvod

Knjižnica Velenje je mnogo več kot zbirka knjig – je prostor idej, srečevanj in navdiha, prostor, v katerem je znanje pomemben gradnik skupnosti. Kot sodobno središče znanja in kulture Knjižnica Velenje sledi potrebam časa ter povezuje ljudi, ideje in informacije v prostor vseživljenjskega učenja. Kot osrednja kulturna in izobraževalna ustanova v lokalnem okolju sledi poslanstvu odprtosti, dostopnosti in kakovostnega znanja za vse generacije.

Temeljni vsebinski dokument javnega zavoda Knjižnica Velenje je strateški načrt Knjižnice Velenje

2023–2027.[1] V njem so zapisali, da »bo knjižnica poudarjala vlogo središča za neomejeno dostopnost knjižničnega gradiva in informacij ter bo tako pomemben dejavnik pri vseživljenjskem razvijanju bralne kulture, demokratičnega mišljenja in visokih meril sodobne informatizirane družbe. Knjižnica bo pri ponudbi virov in storitev sledila trendom razvoja sorodnih knjižnic doma in v tujini in potrebam sodobnih uporabnikov. Sodobna, k uporabniku usmerjena knjižnica, bo oblikovana kot prostor navdiha, učenja, srečevanj, kulturnih prireditev in druženja. Na področju izobraževanja, informacijske pismenosti in kulture bo (p)ostala knjižnica občasna ali stalna temeljna podpora vsem občanom pri pridobivanju kvalitetnih informacij in znanj.« Tem usmeritvam skrbno sledi in jih vseskozi preverja s kazalci in učinki. V strateškem načrtu 2023–2027 je močno poudarjena komponenta sodelovanja z zunanjim okoljem.

Splošna knjižnica je ustanova, namenjena vsem prebivalcem območja. Po Zakonu o knjižničarstvu[2] gre za javno službo, ki jo v osnovi organizirajo in financirajo občine, država pa jo podpira pri različnih projektih in nabavi knjižničnega gradiva. Knjižnica je namenjena vsem prebivalcem, ne glede na njihovo starost, spol, izobrazbo, veroizpoved, nacionalno ali socialno pripadnost itd., in predstavlja enega od stebrov lokalnega kulturnega, izobraževalnega in družabnega življenja, s splošno dostopnostjo do zbranega znanja in informacij pa vpliva tudi na gospodarski razvoj in socialno promocijo. Pri delu se knjižnica kot institucija naslanja na krovne dokumente, kot so zakoni,[3]

---

1 Knjižnica Velenje: Poslanstvo in vizija zavoda, 2023.

2 Zakon o knjižničarstvu (ZKnj-1), 2001.

3 Zakon o zavodih (ZZ) (Uradni list RS, št. 12/1991 in spremembe), Zakon o knjižničarstvu (Uradni list RS, št. 87/2001, 96/2002-ZUJIK, 92/2015), Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (ZUJIK) (Uradni list RS, št. 77/2007 in spremembe), Zakon o lokalni samoupravi (ZLS) (Uradni list RS št. 94/2007 - uradno prečiščeno besedilo in spremembe), Odlok o ustanovitvi javnega zavoda Knjižnica Velenje (2004, s spremembami in dopolnitvami), Resolucija o nacionalnem programu za kulturo za obdobje 2022–2029, Strategija razvoja slovenskih splošnih knjižnic 2022–2027, TUS-trajnostna urbana strategija Mestne občine Velenje do leta 2030, Lokalni program kulture Mestne občine Velenje 2022–2028, Strateški

drugi predpisi[4] in notranji akti,[5] ki opredeljujejo njeno delovanje in zavezanost k doseganju zadanih ciljev.

načrt Knjižnice Velenje 2023–2027 – poslanstvo in vizija zavoda, Pogodbe o izvajanju knjižnične dejavnosti v mestni občini Velenje, občinah Šoštanj in Šmartno ob Paki z vsakoletnimi aneksi.

4 Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (Uradni list RS, št. 28/2023), Pravilnik o načinu določanja skupnih stroškov osrednjih knjižnic, ki zagotavljajo knjižnično dejavnost v več občinah in stroškov krajevnih knjižnic (Uradni list RS, št. 19/2003), Pravilnik o bibliotekarskem izpitu (Uradni list RS, št. 75/2016), Pravilnik o hranjenju, uporabi in izločanju obveznih izvodov publikacij (Ur. list RS, št. 90/2007), Pravilnik o izdaji dovoljenja za vzajemno katalogizacijo (Uradni list RS, št. 107/2008 in spremembe), Pravilnik o razvidu knjižnic (Uradni list RS, št. 74/2017), Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice (za obdobje 2018–2028) (Nacionalni svet za knjižnično dejavnost, 2018), Etični kodeks slovenskih knjižničarjev (ZBDS, 1995 in 2025), Navodila za strokovno obdelavo in hranjenje nacionalno pomembnega domoznanskega knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah (NUK, 2012), Navodilo za izločanje in odpis knjižničnega gradiva (NUK, 2013), Uredba o osnovnih storitvah knjižnic (Uradni list RS, št. 29/2003), Zakon o avtorski in sorodnih pravicah (ZASP) (Uradni list RS, št. 21/1995 in spremembe), Zakon o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-1) (Uradni list RS, št. 86/2004 in spremembe), Zakon o delovnih razmerjih ZDR-1 (Uradni list RS, št. 21/2013 in spremembe), Zakon o javnih uslužbencih (ZJU) (Uradni list RS, št. 56/2002 in spremembe), Zakon o varnosti in zdravju pri delu (Uradni list RS, št. 43/2011), Zakon o računovodstvu (Uradni list RS, št. 23/1999, 30/2002 – ZJF-C in 114/2006 - ZUE), Slovenski računovodski standardi (Uradni list RS, št. 95/2015 in spremembe), Zakon o sistemu plač v javnem sektorju (Uradni list RS, št. 56/2002 in spremembe), Zakon o javnih financah (Uradni list RS, št. 79/1999 in spremembe), Kolektivna pogodba za javni sektor (Uradni list RS, št. 57/2008 in spremembe), Kolektivna pogodba za kulturne dejavnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS št. 45/1994 in spremembe), Zakon o javnem naročanju (Uradni list RS, št. 91/2015, Uradni list Evropske unije, št. 307/2015 in spremembe), Zakon o javnih financah (Uradni list RS, št. 79/1999 in spremembe).

5 Pravilnik o poslovanju Knjižnice Velenje, Pravilnik o videonadzoru, Pravilnik o varstvu osebnih podatkov, Pravilnik o delovnem času, Pravilnik o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest v Knjižnici Velenje, Knjižnični red, Pravilnik o postopku oddaje javnih naročil, Pravilnik o pravici do odklopa. Za potrebe poročanja in načrtovanja pripravi vsako leto naslednje dokumente (https://www.knjiznica-velenje.si/knjiznica/dokumenti-knjiznice-2/): Letno poročilo, Program dela, Načrt nakupa gradiva in Gradivo, kupljeno iz sredstev Ministrstva za kulturo.

Gradnik skupnosti

Knjižničarstvo ima v večno mladem mestu moderne lepo in bogato zgodovino. V zborniku Knjižnice na Šaleškem je ujeta in shranjena za vsakogar in vse rodove, ki prihajajo. Zgodovina pa se piše vedno znova in pogosto ob mejnikih. Eden od resnično pomembnih mejnikov v razvoju Knjižnice Velenje je selitev mestne knjižnice v Center Nova. Pred prenovo je bila v tem objektu veleblagovnica Nama. Selitev je bila veličasten dogodek, prvi vtisi pa so bili navdušujoči. Občanke in občani so svojo nekdaj priljubljeno lokacijo prepoznali v povsem novi luči in vzljubili v povsem novi podobi in tudi z novo vsebino. Športni oddelek se je prelevil v pravljično sobo, oddelek tekstila se je razdelil v del knjižnične ponudbe za odrasle in študijsko čitalnico, ki je zaživela na oddelku za perilo. Na oddelku pohištva je zrasla tedaj, ko je bil dostop do interneta iskana dobrina, sodobna računalniška čitalnica. In podobno. Da tu zdaj ni več trgovine, ampak je knjižnica, je prebivalstvo sprejelo in razumelo z zadovoljstvom. Predvsem zato, ker je osebje znalo in zmoglo vsakomur ponuditi ustrezna gradiva in storitve. Mesto se je povezalo v ponosu ob novi veliki pridobitvi.

Velenjski mestni knjižnici je na novi lokaciji v dvajsetih letih po zaslugi nepreštetega niza drobnih in velikih prispevkov vseh zaposlenih uspelo postati to, o čemer sanja vsaka resna knjižnica: iz (pre)majhne knjižnice je prerastla v priljubljeno skupno veliko dnevno sobo za vse generacije občank in občanov, ki se v njej radi srečujejo in družijo od jutra do poznega večera. Postala je zelo pomembno stičišče družbenega življenja in nepogrešljiv gradnik skupnosti. Njen slogan pa je tolikim postal samo po sebi razumljivo dejstvo: Dobimo se v knjižnici.

Dvajset let hitro mine. Lahko so lepa in lahko napletejo dobro zgodbo, kot so jo v Knjižnici Velenje. Zagotovo je zgodba posebej dobra tudi zato, ker pušča toliko odstrtih poti za nadaljnjo rast – v naslednjih dvajsetih in vseh letih, ki sledijo. Članek strnjeno predstavlja izbor gradiva, ki ilustrira razkošje knjižničnega utripa preteklih dveh desetletij.

Predzgodba

»Knjižnice rastejo skupaj s svojimi bralci oziroma uporabniki.«[6]

Knjižnica Velenje je bila od ustanovitve leta 1962 samostojna vse do oblikovanja Kulturnega centra Ivana Napotnika Velenje leta 1975. Kulturni center Ivana Napotnika je obsegal štiri organizacijske enote: Knjižnico, Prireditve, Muzej in Galerijo. Leta 2004 je bil ta center reorganiziran v Javni zavod Knjižnica Velenje in Javni Zavod Muzej Velenje. Knjižnica Velenje kot pravni naslednik Kulturnega centra Ivana Napotnika je v organizacijskih enotah Knjižnica in Prireditve opravljala knjižnično in prireditveno dejavnost še do leta 2008, ko je bila iz nje s spremembami in dopolnitvami Odloka o ustanovitvi izločena prireditvena dejavnost (ustanovitev Festivala Velenje).

Leta 2009, ko so se praznovali kar trije jubileji – 155 let knjižničarstva v Šaleški dolini, 75 let Knjižnice Velenje in 50 let mesta Velenje, se je ponudila priložnost, da se preteklost približa, prikliče v spomin in zavest in tako je nastal osnovni namen zbornika Knjižnice na Šaleškem, da bi se osvetlilo dogajanje v knjižničarstvu na območju Šaleške doline, predvsem do leta 1970, ko preteklost še ni bila dokumentirana, po tem letu pa so že obstajali pisni viri.[7] Tako je Knjižnica Velenje izdala spominski in dokumentarni zbornik, ki predstavlja zgodovino velenjskega knjižničarstva in velenjske knjižnice do leta 2009. Glavna zahvala velja uredniku Ladu Planku, ki je povabil k sodelovanju vidne avtorje iz Šaleške doline in širše (dr. Matjaž Kmecl, dr. Dušan Mlinšek, Stane Žula, Vlado Vrbič, Silvo Grmovšek, Aleksandra Gačič in Darinka Bizjak).

Prostori Knjižnice Velenje na Titovem trgu 5 so, kot ugotavlja takratni direktor Vlado Vrbič, po dvajsetih letih postali pretesni.[8] Leta 2002 se je otroški oddelek velenjske knjižnice selil v pritličje Elektrotehne (Prešernova 8), oddelek za odrasle pa se

6 Knjižnice na Šaleškem, str. 11.

7 Knjižnice na Šaleškem, str. 9.

8 Knjižnice na Šaleškem, str. 261.

je lahko razširil (v pritličju leposlovje, v prvem nadstropju neleposlovje). Leta 2004 se ukine Kulturni center Ivana Napotnika (KCIN), pod imenom Knjižnica ostane tudi dom kulture oz. prireditve. Leta 2005 pa se vsi oddelki velenjske knjižnice preselijo oz. združijo v adaptiranih prostorih nekdanje veleblagovnice NAMA na Šaleški cesti 21.

Leta 2006 letni prirast gradiva preseže številko 10.000 enot, letno število prireditev je 340. Leta 2008 knjižnična zbirka preseže 160.000 enot. Skupni obisk je leta 2008 znašal 132.561 uporabnikov, izposoja pa 340.041 enot. Leta 2009 je bilo zaposlenih v Knjižnici Velenje 11 sodelavcev z visoko, 4 z višjo in 6 s srednjo izobrazbo. Leta 2009 pa Knjižnica Velenje prejme Čopovo diplomo, najvišje stanovsko priznanje, ki ga podarja Zveza bibliotekarskih društev Slovenije (ZBDS).

Velenjska knjižnica danes

Knjižnica Velenje je nosilec knjižnične dejavnosti v mestni občini Velenje ter občinah Šoštanj in Šmartno ob Paki, ki skladno z zakonodajo in nacionalnimi ter evropskimi smernicami skrbi za strokovno nabavo, obdelavo, hranjenje in dostopnost raznolikega kakovostnega knjižnega in neknjižnega gradiva za vse generacije. S programi in projekti razvijanja bralne kulture popularizira književnost in najrazličnejša znanja ter v srcu mest(a) ohranja svetišče knjige in informacijsko središče, ki z dostopom do urejenih kredibilnih informacijskih virov ter premišljenim programom razstav in prireditev aktivno nagovarja raznolike starostno in strokovno profilirane ciljne skupine uporabnikov knjižničnih storitev. Z domoznansko dejavnostjo permanentno gradi pregledno in dostopno zbirko, ki ohranja in plemeniti kolektivni spomin, razširja znanje o lokalnem okolju ter dognanja domačih ustvarjalcev in raziskovalcev približuje najširši in posameznim strokovnim javnostim.[9]

[9] Knjižnica Velenje: Poslanstvo in vizija zavoda, 2023, str. 11.

Knjižnica Velenje danes hrani 205.619 enot gradiva oz. 92.347 naslovov,[10] vsako leto pa ponuja tudi bogastvo programov bibliopedagoške in književne vzgoje za celoten spekter ciljnih skupin bralk in bralcev vseh generacij ter različnih vsebinskih preferenc. Posebej prepoznavna je po bogatem in premišljeno strukturiranem programu prireditev in razstav, ki praviloma nastajajo v sodelovanju z vrtci in šolami, kulturnimi in drugimi društvi ter mnogimi nevladnimi organizacijami in raznorodnimi ustvarjalci iz lokalnega in nacionalnega okolja. Posebnega poudarka so v programih deležne vsebine za osebe s posebnimi potrebami in vse ostale ranljive ciljne skupine, stalnico pa predstavljajo tudi programi, ki spodbujajo medkulturni in medgeneracijski dialog. Posebnost velenjske knjižnice predstavljajo tudi razkošna zbirka prvih beril z vsega sveta, bogata produkcija domoznanskih knjižnih naslovov ter kontinuirano intenzivno širjenje mreže partnerskih organizacij s celotnega spektra gospodarskih in družbenih dejavnosti: od kulture, športa in turizma do zdravstva in sociale. Do razkošja današnje ponudbe in tako intenzivne vpetosti v lokalno skupnost pa ni prišlo kar tako. Razvoj je temeljil in še vedno temelji na negovanju in spoštovanju preteklega delovanja knjižničnih dejavnosti in tradicij lokalnega okolja ter na aktivnem udejanjanju razvojnih smernic bibliotekarske stroke ter nacionalnih in lokalnih strategij v kulturi in z njo povezanih dejavnosti.

Nabava, obdelava, hranjenje in posredovanje knjižnega in neknjižnega gradiva

Knjižnična dejavnost, ki je knjižnična javna služba, zajema: zbiranje, obdelovanje, hranjenje in posredovanje knjižničnega gradiva; zagotavljanje dostopa do knjižničnega gradiva in elektronskih publikacij; izdelovanje knjižničnih katalogov, podatkovnih zbirk in drugih informacijskih virov; posredovanje bibliografskih in drugih informacijskih proizvodov in storitev; sodelovanje v medknjižnični izposoji in posredovanju

[10] Knjižnica Velenje: Poročilo o delu, 2024.

KNJIŽNICA VELENJE

informacij; pridobivanje in izobraževanje uporabnikov; informacijsko opismenjevanje; varovanje knjižničnega gradiva, ki je kulturni spomenik; drugo bibliotekarsko, dokumentacijsko in informacijsko delo.[11]

Knjižnica Velenje seveda vse omenjene dejavnosti izvaja po zakonu in s skrbjo, da nabava in obdelava gradiva potekata tekoče in ažurno. V domoznanskem oddelku je hranjeno gradivo, ki je povezano s Šaleško dolino (publikacije, plakati, razglednice, katalogi …).

Člani knjižnice si lahko izposojajo gradivo v vseh treh enotah Knjižnice Velenje, torej v Velenju, Šoštanju in Šmartnem ob Paki. Prav tako lahko naročijo gradivo iz tiste enote, v kateri je trenutno prosto. Če gradiva domača knjižnica nima, je članom na voljo medknjižnična izposoja, v okviru katere knjižnica priskrbi gradivo iz drugih slovenskih in tujih knjižnic. Medknjižnična izposoja je plačljiva storitev (stroški poštnine) knjižnice, ki je namenjena predvsem izmenjavi strokovnega, študijskega gradiva. Za končne uporabnike je po posebnem dogovoru brezplačna tista medknjižnična izposoja, ki se zanje izvede med splošnimi knjižnicami na celjskem območju.

Zbirke

Velenjska knjižnica zbira in hrani predvsem zbirke (tako v fizični kot digitalni obliki), ki predstavljajo pomemben gradnik raziskovanja lokalne zgodovine, etnologije in kulture iz Šaleške doline. Te zbirke so: Zbirka prvih beril, Faksimilirana zbirka Valvasorjevih grafik, Zbirka starejših tiskovin, Kajuhova zbirka, Zbirka Cirila Cesarja, Zbirka gradiva iz ukinjene knjižnice Gorenje, podarjene zasebne knjižnice pomembnih Šalečanov in zbirateljev (Jože Hudales, Nestl Žgank, Peter Krapež) ter DIGIDOM[12] in ŠBL.[13]

---

11 Zakon o knjižničarstvu (ZKnj-1), 2. člen.

12 DIGIDOM – Digitalna domoznanska zbirka Knjižnice Velenje.

13 Šaleški biografski leksikon.

Digidom.

Bogastvo programov književne vzgoje in spodbujanje bralne pismenosti

Bralna pismenost je eden od temeljev razvite jezikovne zmožnosti, pripomore k boljšemu obvladovanju maternega in drugih jezikov, večji jezikovni samozavesti, pripravljenosti posameznika za sprejemanje jezikovne in kulturne različnosti ter k učinkovitemu vključevanju v digitalizirano družbo. Pripomore tudi k hitrejšemu pridobivanju ali izpopolnjevanju poklicnih kompetenc ter pridobitvi različnih kvalifikacij na vseh ravneh vzgoje in izobraževanja. Pomemben del pismenosti je bralna kultura, opredeljena kot odnos (splet pojmovanj in vrednot) posameznika in posameznice ter družbe do knjige in branja. Bralna pismenost je tudi temelj nadaljnjega razvoja slovenske države in narodne identitete.[14]

Knjižnica Velenje ima bogato tradicijo spodbujanja bralne pismenosti in književne vzgoje. Načrtno namreč sodeluje z vrtci in šolami, izvaja bibliopedagoško dejavnost, ponuja izobraževanja o pomenu branja za starše, pripravlja razstave in številne aktivnosti za vse starostne skupine, ki spodbujajo otroke, mladostnike in odrasle k branju (ure pravljic, Cool knjiga za najstnike, Filmoljubci, bralne značke, bralni klubi, literarni večeri), tako v prostorih knjižnice kot zunaj nje.

[14] Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti za obdobje 2019–2030, str. 13.

Publicistična in založniška dejavnost

Knjižnica Velenje zgledno skrbi za izdajo publikacij. Nekatere publikacije vsebinsko pripravijo zaposleni v knjižnici, za druge pa knjižnica omogoči izdajo.

Leto izida	Naslov in avtor
2005	Mestna knjižnica Velenje: Knjižnica Velenje / Lidija Črnko
	20. september (razglednica): odprtje nove velenjske knjižnice, 20. 9. 2005
2006	Knjižnični kurir (št. 1 in 2)
2007	Skriti dnevnik / Vinko Šmajs
	Knjižnični kurir (št. 3 in 4)
2008	Hotenjca: Šaleški literarni almanah (Gorenje, IPC) (zbirka Droben list) / Mojca Marš et al.
	Kroki-portreti slovenskih književnikov / Roman Kralj (zbirka Droben list)
	Knjižnični kurir (št. 5, 6 in 7)
2009	Knjižnice na Šaleškem: zbornik ob 75-letnici Knjižnice Velenje / Lado Planko (urednik)
	Pesmi iz klobuka / Bojan Glavač
	Knjižnični kurir (št. 8 in 9)
2010	Posvetilne pesmi / Josip Bačić – Savski
	Knjižnični kurir (št. 10)
2011	Knjižnični kurir (št. 11)
2012	Jezero na robu mesta / Vlado Vrbič, Dušan Dim (urednika)
	Knjižnični kurir (št. 12)
	Pujsek Koči: zgodba izpod koroških planin / Jože Lekše
	Lovska kronika / Marijan Salobir

2013	Knjižnica Velenje: besede: poišči jim jasnost : uporabi jih / Lidija Črnko et al.
2014	Zgodbe Velenja: rock'n'roll, pop, elektronika, jazz, hip hop: 1959–2014 / Andreja Ažber (urednica)
2015	Šaleški gradovi viteza Gadolle / Tone Ravnikar (urednik)
	Zbrane pesmi – Kajuh / Vlado Vrbič (urednik)
	Moji spomini na štrajk v rdečem rudniku, 73 / Fadil Krupić - Beli
	Majhna in velika vrata / Lojze Vrenčur (zbirka Droben list)
2016	Velenjske zgodbe / Bojan Glavač
2017	Šaleški razgledi: Zbornik 2011–2012 / Lado Planko (urednik)
	Šaleški razgledi: Zbornik 2016–2017 / Silvo Grmovšek, Jože Hudales in Tone Ravnikar (uredniki)
2019	Šaleški razgledi: Zbornik 2018–2019 / Silvo Grmovšek, Jože Hudales, Tone Ravnikar (uredniki)
	Velenjske zgodbe 2 / Bojan Glavač
2020	Zbornik 2020 / Silvo Grmovšek (urednik)
	Zbrane pesmi – Kajuh / Vlado Vrbič (urednik) - ponatis
2021	Šaleški razgledi: Zbornik 2021 / Silvo Grmovšek (urednik)
	Kajuh v glasbi / Franc Križnar (Zbirka Kajuh 100)
	Kajuh v drugih jezikih / David Vidmar Čeru (Zbirka Kajuh 100)
	Kajuh v prozi / Dušan M. Pirc (Zbirka Kajuh 100)
2022	Šaleški razgledi: Zbornik 2022 / David Vidmar Čeru (urednik)
	Kajuh: Podobe / Vlado Vrbič, Andreja Jurkovnik (Zbirka Kajuh 100)
	Kajuh: Objave / Marijan Rupert (Zbirka Kajuh 100)
	Kajuh: dopisovanja / Miklavž Komelj (Zbirka Kajuh 100)

2023	Kajuh, pesnik partizan / Marijan Pušavec in Zoran Smiljanić (Zbirka Kajuh 100)
	Kajuh. Zbrane pesmi / Vlado Vrbič (Zbirka Kajuh 100)
	Knjižnica Velenje: poslanstvo in vizija zavoda / Drago Martinšek
	Pika Nogavička v lahko berljivi obliki / Aksinja Kermauner et al.
	Pod milostjo neba / Milojka B. Komprej (Zbirka Droben list)
	Krajevna skupnost Konovo: 50 let / Zdenka Berlot et al. (urednica)
	Šaleški razgledi: Zbornik 2023 / David Vidmar Čeru (urednik)
2024	Angst / Gregor Kraljić (Zbirka Droben list)
	Jožef Krajnc in Sistem avstrijskega splošnega zasebnega prava / David Vidmar Čeru
	KUD Lipa Konovo skozi 50 let / Boris Pušnik, Drago Martinšek, Stanislav Ocepek
	Šaleški razgledi: Zbornik 2024 / David Vidmar Čeru (urednik)
2025	Kratka proza, pesmi in dramatika Gustava Šiliha / Andreja Ažber (urednica)
	Velenjske zgodbe 3 / Bojan Glavač
	Zgodbe šaleških gradov / Frenk Špiler, David Vidmar Čeru
	Zgodbe šaleških cerkva / Frenk Špiler, David Vidmar Čeru
	Ko besede pobožajo / Mateja Meh in Ana Medved Linasi (urednici)
	Podobe brezdomstva: kje je moj dom? / Brigita Šinigoj, Matej Šižgorič, Barbara Hren
	Romana ali Kiril Lajš ni lastnik krčme / Peter Rezman
	Levitev tišine / Stojan Špegel (Zbirka Droben list)
	Šaleški razgledi: Zbornik 2025 / David Vidmar Čeru (urednik)

Spletne storitve

Od samega začetka uveljavljanja sodobnih informacijsko-komunikacijskih tehnologij namenja velenjska knjižnica prav posebno pozornost spletnim storitvam. Poleg aktivne participacije v uvajanju, gradnjah in nadgradnjah nacionalnih spletnih servisov pa doseg svojih storitev zelo uspešno širi tudi preko svojih spletnih mest. Spletna stran (vzpostavljena leta 2010, posodobljena 2020) nudi razkošno ponudbo informacij ter dostopov do raznovrstnih storitev na daljavo. Leta 2020 je Knjižnica Velenje dobila novo celostno grafično podobo in posodobljeno spletno stran, ki je redno ažurirana z aktualnimi dogodki in aktivnostmi. Preko spletne strani je omogočen tudi dostop do elektronskih publikacij, zvočnih knjig, filmov, podatkovnih zbirk (EBSCOhost, Slovar slovenskega knjižnega jezika, arhiv časnika Večer, E-Bonitete, Directory of Open Access Journals, dLib, Kamra, Europeana ter World Digital Library), Cobiss-a in aplikacije Moja knjižnica. Šaleški biografski leksikon skrbi za ažurno dodajanje gesel, Digidom pa je bogata strukturirana zbirka raznorodnih domoznanskih elektronskih vsebin.

Prireditve, razstave in promocija

Knjižnica Velenje je v zadnjih 20 letih močno razvila svojo prireditveno, razstavno in promocijsko dejavnost. Vsak mesec pripravijo sodelavci različne razstave na kar sedmih razstaviščih v enoti v Velenju, prav tako pa razstave pripravljajo tudi v obeh podružničnih enotah v Šoštanju in Šmartnem ob Paki. Seveda od začetka ni bilo tako. Z leti so iz 20 razstav leta 2005 priredili v letu 2024 skupaj s številnimi priložnostnimi razstavami 120 razstav, med njimi so nekatere nastale v sodelovanju z društvi in zavodi, s katerimi knjižnica vseskozi sodeluje (CVIU Velenje, osnovne šole, CSŠ, Vrtec Velenje, ZD Velenje, UNI3, Društvo Revivas Škale, DPM Levi breg, Rodoslovna skupina Velenje, Gobarsko društvo Marauh …).

Tudi program prireditev se je v času spreminjal in dopolnjeval. Iz ustaljenih tedenskih pravljičnih ur in nekaj predstavitev knjig ter predavanj je knjižnica sčasoma ponudila svojim

uporabnikom dnevno ponudbo prireditev (tako so leta 2005 priredili 193 prireditev, ki jih je obiskalo 4.649 obiskovalcev, leta 2024 pa so organizirali že 407 prireditev, ki se jih je udeležilo 9.070 obiskovalcev). Seveda pripravljajo prireditve za vse starostne skupine (predšolske, šolske otroke, odrasle, seniorje …) ter različnih tematskih sklopov (ure pravljic, predstavitve knjig, predavanja, srečanja, odprtja razstav …). Ponosni so na nekaj izvirnih knjižničnih bralnih projektov, s katerimi širijo bralni virus med celotno populacijo (med otroki, mladimi, odraslimi).

Knjižnica Velenje vseskozi sodeluje z lokalnimi mediji (Našim časom in Radiom Velenje ter VTV studiem), v zadnjem času se je promocija spremenila in se vedno bolj seli na splet. Tako so poleg spletne strani uvedli Facebook[15] in Instagram[16] profil.

Lahko rečemo, da knjižnica tudi s svojo prireditveno dejavnostjo postaja in ostaja dnevna soba mesta, kulturno in izobraževalno stičišče, ki privablja različne uporabnike.

Etični kodeks

Slovenski knjižničarji se zavedajo pomembnosti svoje vloge in soodgovornosti za razvoj družbe, naroda in vsakega posameznika. Zato so že leta 1995 v okviru Zveze bibliotekarskih društev (ZBDS) sprejeli na posvetovanju svoj prvi Etični kodeks slovenskih knjižničarjev (EKSK, 1995), ki je obsegal 10 členov. V tem letu (2025) je delovna skupina pri ZBDS pripravila nov Etični kodeks slovenskih knjižničarjev, ki je bil sprejet na Občnem zboru ZBDS maja 2005 in vsebuje 5 sklopov ter preambulo (po vzoru IFLA - International Federation of Library Associations and Institutions). Etični kodeks tako predstavlja skupne vrednote delovnega okolja, oblikuje podobo stroke v javnosti in usmerja odločitve. Z njim knjižničarji in ostali strokovni delavci knjižnic krepijo medsebojno povezanost in utrjujejo vlogo posrednikov znanja in kulture v družbi.[17]

---

15 Od leta 2015.

16 Od leta 2017.

17 Etični kodeks slovenskih knjižničarjev, 2025.

20 let v novih prostorih

Sprehodimo se zdaj po časovnem traku zadnjih dvajset let Knjižnice Velenje.

2005

Javni zavod Knjižnica Velenje je bil ustanovljen z Odlokom sveta Mestne občine Velenje dne 3. 2. 2004 in je pravni naslednik Kulturnega centra Ivana Napotnika. Dobro leto za tem (natančneje 20. 9. 2005) se je Knjižnica Velenje s Titovega trga 5 preselila s 1.200 na 2.400 kvadratnih metrov na Šaleški cesti 21. Takoj po odprtju je sledil cunami s stare lokacije izposojenega gradiva, množice občank in občanov pa so z navdušenjem sprejele knjižnico v razkošni podobi. Začele so se prve prireditve in razstave v novih pogojih dela. Najprej so stekli dogodki obstoječih programskih ciklusov Cool knjiga, Ure pravljic in literarni večeri, takoj po selitvi pa so uvedli mesečna potopisna predavanja in postavitve razstav na štirih razstaviščih: Osrednje razstavišče, Sončna stena, Otroški oddelek in Steklena dvojčka.

Odprtje nove knjižnice, 20. 9. 2005.

2006

Prišlo je do prvih nujnih dopolnitev prostora in opreme. V preddverju je zaživel osrednji prireditveni prostor, tudi študijska čitalnica je pridobila sodobno tehnično opremo za izvajanje dogodkov. Štirim razstaviščem se je pridružilo še peto, ki ga je omogočila zasteklitev prehoda v kavarno, s katero sta se iz knjižnice pregnala cigaretni dim in hrup. Obisk in izposoja sta se opazno povečala, začel se je vseslovenski projekt Rastem s knjigo, ponudba prireditev je postala raznolika in bogata, vrstila so se potopisna in druga predavanja, množičen je bil obisk ciklusa Šola za zdravje, posebej kakovostna pa je bila Filmska šola. S projektnimi nakupi so se načrtno obogatili posamezni segmenti gradiva: stroka, stripi, glasba, film … Knjižnica je v sodelovanju z Mladinskim centrom Velenje ob podpori Ministrstva za kulturo Republike Slovenije realizirala projekt digitalizacije domoznanskega filmskega in video gradiva, izšli sta dve številki Knjižničnega kurirja in okrepila se je Knjižnica na spletu.

Prehod v kavarno.

2007

Leto so zaznamovali porast obiska, pomanjkanje kadra, zaostajanje pri nakupu gradiva, dve številki Knjižničnega kurirja, avtomat za izposojo Biblio24 (edini v Sloveniji) ter nadaljnja rast obsega in dosega prireditev. V zbirki Droben list je izšla prva knjiga, in sicer Skriti dnevnik Vinka Šmajsa. Mlade je prvič pritegnil projekt Branje je žur, reading is cool, ki je v sodelovanju s Šolskim centrom Velenje potekal do leta 2017. Začeli so se tematski ciklusi pogovorov na aktualne družbene teme, ki jih je vodila Sonja Bercko Eisenreich. Okrepila so se sodelovanja z drugimi javnimi zavodi ter društvi in zvezami. Začelo se je redno izvajanje otroških ustvarjalnih delavnic, v sodelovanju s profesorji in dijaki Gimnazije Velenje pa so se zasnovali večeri tujih jezikov.

Biblio 24.

2008

Leto 2008 je bilo za Knjižnico Velenje prelomno. Iz javnega zavoda Knjižnica Velenje so izločili enoto Prireditve, ki se je oblikovala v javni zavod Festival Velenje. Knjižnica Velenje je 1. maja 2008, po več kot trideset letih sobivanja z drugimi kulturnimi dejavnostmi, postala samostojen javni zavod. Leto so zaznamovali tudi dopolnjevanje opreme (ozvočenje, slušna

zanka, računalniška oprema), tri številke Knjižničnega kurirja (KIKI) in izdaja dveh knjig iz zbirke Droben list: Hotenjca: Šaleški literarni almanah, ter Kroki – portreti slovenskih književnikov (Roman Kralj). Knjižnica je pridobila naziv Varna točka, zastekljeno pravljično sobo in obsežno domoznansko gradivo iz uspešne izvedbe projekta digitalizacije glasbene zbirke. Začel se je projekt bralne značke Zvesti bralec.

Zasteklitev pravljične sobe.

2009

Leto 2009 je bilo prvo leto, ko je bila po reorganizaciji leta 2008 Knjižnica Velenje celo obdobje samostojen zavod, ki se je ukvarjal izključno s knjižnično dejavnostjo. Iz projekta Zvesti bralec se je razvil priljubljeni projekt Odprimo knjige: bralna značka za odrasle, izšla je ena številka Knjižničnega kurirja, knjižnica pa je v sodelovanju z Muzejem Velenje realizirala tudi ciklus razstav, izdajo kazalk in serijo pogovorov Spomini mojega mesta na temo 50-letnice modernega Velenja. V tem letu je knjižnica praznovala 155 let knjižničarstva v Šaleški dolini. Izšel je zbornik ob 75-letnici Knjižnice Velenje: Knjižnice na Šaleškem, v katerem je popisana zgodovina knjižnic na našem območju. V zbirki Droben list je izšla pesniška zbirka Bojana Glavača Izpod klobuka. Za piko na i je Knjižnica Velenje prejela

Čopovo diplomo, najvišjo državno nagrado za izjemne uspehe v knjižničarstvu, ki so širšega družbenega pomena in prispevajo k napredku knjižničarske stroke. Zbirka stripov se je bistveno okrepila in pridobila novo lokacijo, začele so se Bralne čajanke v Domu za varstvo odraslih Velenje, ki so leto zatem zaživele tudi v DEOS Zimzelen Topolšica. Vzniknil je projekt Šaleški biografski leksikon, knjižnica pa je prvič pripravila razstavo domoznanskega gradiva Ustvarjeno doma.

Knjižnice na Šaleškem: zbornik ob 75-letnici Knjižnice Velenje.

2010

V tem letu je Knjižnica Velenje v vseh treh enotah ponujala 173.699 enot gradiva, imela je 10.413 članov in organizirala izjemno število dogodkov in prireditev za vse generacije, natančneje – 467 dogodkov. V velenjski enoti so se začele igralne urice ter pravljice v angleščini in nemščini, domoznanski oddelek pa je sodeloval v nacionalnem projektu digitalizacije časopisov,

ki je privedel do spletne dostopnosti starejših izvodov ključnih tiskanih medijev iz našega lokalnega okolja. Začelo se je zbiranje domoznanskega gradiva za potrebe nastajajočega spletnega Šaleškega biografskega leksikona, knjižnica pa je postavila na ogled novo spletno stran in se pridružila družbenemu omrežju Facebook. Konec leta se je knjižnica prvič pridružila projektu Klic iz omare, namen katerega je zbiranje didaktičnih igrač. Leto 2010 je tudi leto začetka načrtnega zbiranja in izgradnje zbirk v tujih jezikih. V zbirki Droben list pa je izšla knjiga Posvetilne pesmi (Josip Bačić – Savski).

Branje je žur, reading is cool.

2011

Začel se je projekt Pikina bralna značka, ki je dosegel mlade bralke in bralce iz partnerskih knjižnic bodoče Evropske prestolnice kulture. Na otroškem oddelku se je začela izposoja igrač, poletje pa je prineslo podaljšan poletni odpiralni čas in prvo sezono ciklusa Zabavne srede, katerih namen je otrokom med počitnicami vsako sredo ponuditi pester izbor kakovostne vsebine (ustvarjalnice, pravljice, delavnice, igralne urice, spoznavanje različnih dejavnosti: plesa, zelišč, ravnanja z živalmi). Že v prvi izvedbi je izbor ponudil osem raznolikih prireditev za otroke. V tem letu so se začeli Humanistični večeri (izvedeni so

bili trije), ki so ponudili nov cikel pogovorov s pomembnimi avtorji in misleci s humanističnega področja. Do konca leta je bilo pripravljenih 350 gesel za Šaleški biografski leksikon, nameščeni sta bili tudi brezžični omrežji Libroam in Eduroam. V knjižnici so prvič postavili novoletno smreko iz knjig.

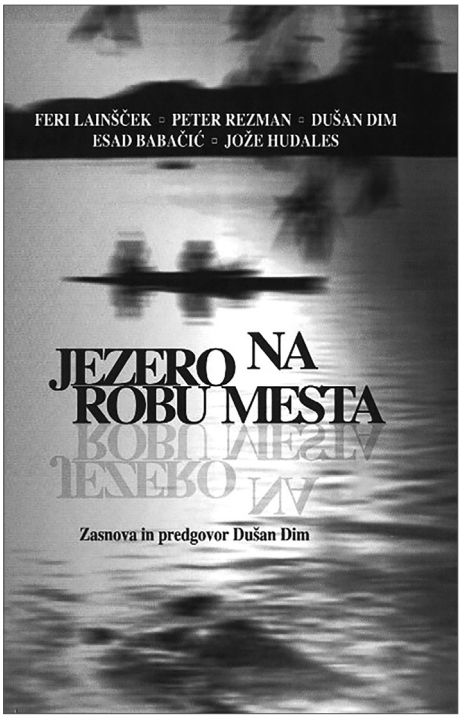

Pikina bralna značka.

2012

V tem letu je Velenje skupaj z Mariborom in partnerskimi mesti nosilo naziv Evropska prestolnica kulture, pod okriljem teh dogodkov pa je Knjižnica Velenje v sodelovanju z domačim pisateljem Dušanom Dimom realizirala založniški projekt Jezero na robu mesta. Knjižnica je izdala knjigo Pujsek Koči: zgodba izpod koroških planin Jožeta Lekšeta in Lovsko kroniko Marijana Salobirja. S projektnimi nakupi gradiva so se izdatno okrepile zbirke knjig, stripov, igrač in filmov, založniško področje pa je zaznamoval še izid Šaleških razgledov v elektronski obliki. Začel se je programski sklop Poezija v glasbi, ko je knjižnica na prostem pripravila literarno-glasbeni nastop. Zaživel je spletni Šaleški biografski leksikon, ki je obsegal okoli 750 gesel. V knjižnici je na domoznanskem oddelku na voljo računalnik

z domoznanskim gradivom – gre za pionirski projekt v Sloveniji Digidom (Domoznanska digitalna zbirka). V Digidomu so vse vrste knjižnega in neknjižnega domoznanske gradiva: od tiskovin, ki poleg knjig zajemajo tudi časopise, diplomske in postdiplomske naloge, zgibanke in zloženke ter plakate in letake, do fotografij, razglednic, filmskega in video gradiva ter glasbenih posnetkov.

Jezero na robu mesta.

2013

Leta 2013 je velenjska knjižnica v vseh treh enotah pripravila več kot 500 dogodkov, v Velenju pa je prvič priredila Pravljični večer za odrasle in Pravljično jogo za otroke. Knjižnica se je prvič vključila v izvajanje vseslovenskega projekta Božiček za en dan. V poletnih mesecih je svojo ponudbo premierno

predstavila Knjižnica na Velenjski plaži. V knjižnici so pričeli izposojati slovenske elektronske knjige preko portala Biblos, v katerem so članom ponudili 520 e-knjig. V pol leta (od julija do decembra) do zabeležili 128 izposoj e-knjig. Knjižnica je izdala predstavitveno brošuro z naslovom Knjižnica Velenje: Besede. Poišči jim jasnost. Uporabi jih. V tem letu je knjižnica stopila v evropski projekt Z znanjem na(d) vas – Vseživljenjsko učenje za vsakogar, ki spodbuja družabno in socialno življenje na podeželju, predavanja; tečaj in delavnice so bile izvedene v vseh treh enotah knjižnice.

Pravljična joga.

2014

Ob 70-letnici smrti Karla Destovnika - Kajuha je Mestna knjižnica Velenje pripravila in predstavila obsežno razstavo o njegovem življenju in delu. V sodelovanju z Vilo Mayer in Kinom Velenje je pripravila tudi obširno razstavo in projekcije angleškega filma Razdvojeno srce, ki govori o ukradenem otroku Ivanu Pirečniku iz Šoštanja. Izšla je bogata domoznanska monografija zGODBE Velenja na temo razvoja popularne glasbe v našem okolju. Začel se je projekt Moč branja: bralni krožek za odrasle. Sprva je nagovarjal zgolj ranljive skupine, nato pa vse

starejše bralke in bralce. Pod okriljem Poletnih kulturnih prireditev je knjižnica v sodelovanju s Festivalom Velenje začela izvajati programski sklop Torkove igrarije, ponudbo pravljičnih ur pa so dopolnile še pravljice v srbskem jeziku. V tem letu je knjižnica izvedla inventuro, v okviru katere se je ugotovilo, da je velenjska knjižnica med tistimi z najmanj odtujenega ali izgubljenega gradiva. V letu, ko je knjižnica praznovala 80 let, je bil sprejet tudi Strateški načrt Knjižnice Velenje za obdobje 2015–2020, knjižnica pa je dobila tudi prvo zagovornico – akademsko glasbenico, profesorico klavirja in pevko Sanjo Mlinar Marin.

Bralni klub za odrasle Moč branja.

2015

Leto 2015 je bistveno okrepilo produkcijo raznoterih razstav: začelo se je gostovanje posameznih razstav v drugih knjižnicah. Knjižnica Velenje je izdala knjige Kajuh: zbrane pesmi, Šaleški gradovi viteza Gadole, Moji spomini na štrajk v rdečem rudniku ’73 (Fadil Krupić), v zbirki Droben list pa pesmi Lojzeta Vrenčurja Majhna in velika vrata. Število gesel Šaleškega biografskega leksikona je zraslo preko številke 800. Začel se je programski sklop pravljičnih meditacij z medvedkom Tapkom. Zagovornik Knjižnice Velenje leta 2015 je bil takratni župan Bo-

jan Kontič. Knjižnica je posebno pozornost namenila uporabnikom s posebnimi potrebami, knjige z večjim tiskom opremila s piktogramom lupa in pripravila seznam leposlovnega gradiva, primernega za otroke z motnjami branja. Leto pomeni tudi začetek snovanja avtomatizacije delovnih procesov in izposoje, kot je zapisano v Strateškem načrtu Knjižnice Velenje za obdobje 2015–2020.[18]

Ustvarjalna delavnica za otroke.

2016

Knjižnica Velenje je pridobila 1.522 prvih beril iz zbirke Marjana Marinška in začela priprave na njihovo celostno predstavitev. V tem letu je obsežno preuredila oddelek za odrasle, ki je dobil novo postavitev polic in s tem bistveno boljšo preglednost knjižničnega gradiva. Domoznanski oddelek se je preselil na lokacijo računalniške čitalnice, ki je svojo prvotno atraktivnost in aktualnost izgubila v letih silovitih tehnoloških in družbenih sprememb. Pridobil je tudi svoje razstavišče. Zastekljen prvotni domoznanski kotiček pa je pridobil novo vsebino – priljubljeno Mladinsko sobo s pripadajočim razstaviščem, na katerem so se

[18] Strateški načrt Knjižnice Velenje, 2014, str. 16.

v sodelovanju z osnovnimi in srednjimi šolami začele vrstiti raznolike razstave učencev in dijakov. Knjižnica Velenje je kot ena prvih slovenskih knjižnic maja v celoti prešla na računalniški program za delo z bralci Cobiss3 (prej Cobiss2). V založniški dejavnosti pa je izdala zelo odmevne Velenjske zgodbe Bojana Glavača ter sodelovala pri izdaji knjige Sto zaleščanskih portretov ter knjigi Milje v srcu Dareta Bencika. Leta 2016 je knjižnica na obali Velenjskega jezera prvič izvedla dogodek ciklusa Beri z nami na Velenjski plaži. V prostorih Centra Nova je tudi prvič organizirala regijsko srečanje Društva bibliotekarjev Celje.

Zbirka Prva berila.

2017

Leta 2017 sta izšli 14. in 15. številka Šaleških razgledov, ponovno v tiskani obliki, program Osrednjega razstavišča pa je posebej zaznamovala pregledna razstava o pisatelju Smiljanu Rozmanu, ki je del mladosti preživel v Šoštanju. Ob 10-letnici projekta Branje je žur, reading is cool in 20-letnici izida Harryja Potterja je knjižnica pripravila pregledno razstavo na razstavišču Mladinske sobe. Nov korak naprej je stopila tudi v promocijskem smislu in obiskovalce ob dnevu splošnih knjižnic, 20. novembru, vabila v svoje prostore tudi z jumbo plakatom, na

katerem je upodobljena Nabiralka knjig (izdelek Črta Valenčaka) kot simbol Knjižnice Velenje.

Jumbo plakat.

2018

Po obsežnih pripravah vsebin in prostorskih pogojev je v polni luči zažarela ter obiskovalce ob svečanem odprtju navdušila Zbirka prvih beril, ki zajema 1.522 beril v 138 jezikih iz 164 držav. V tem letu je oddelek za otroke in mladino doživel obsežno preureditev, knjižnica pa je pridobila tudi nov pult izposoje ter ustrezen prostor za predstavitev knjižnih novosti in uspešnic. Začel se je programski sklop Filmoljubci beremo filme. Filmska značka za mlade jih je v prvi sezoni nagovorila s priporočilnim seznamom 16 kakovostnih mladinskih filmov. Tega leta je velenjska mestna knjižnica prvič priredila Noč knjige za najstnike in za otroke Teden pisanja z roko, bralni krožek Branje je potovanje pa je nagovoril priseljence. Začele so se tudi ure pravljic v albanskem jeziku. Knjižnica je pripravila tudi niz dogodkov ob Cankarjevemu letu – spominu 100. obletnice njegove smrti.

Noč knjige za najstnike.

2019

To leto je velenjska knjižnica doživela nov zagon po opravljenih posodobitvah. Povečala je knjižnični fond, dodatno se je povečalo število prireditev in razstav. Izdala je 16. številko Šaleških razgledov in Velenjske zgodbe 2 Bojana Glavača. Začele so se obsežne priprave na vsebinsko razkošno praznovanje 100-letnice rojstva Karla Destovnika - Kajuha, prvič pa je priredila Pohod z rdečimi baloni. Takratni direktor Vlado Vrbič je poročilo o delu zaključil z besedami: *»Leto 2019 je bilo eno tistih, ko si res vesel, da delaš v knjižnici.«*[19]

Spletna stran Knjižnice Velenje (detalj).

19 Knjižnica Velenje: Poročilo o delu, 2019, str. 51.

Pohod z rdečimi baloni.

2020

Tako kot večino držav sveta je tudi velenjsko knjižnico leta 2020 zaznamovala pandemija virusne bolezni covid-19. Poslovanje je potekalo po veljavnih ukrepih. Zagotovljena je bila izposoja, kadar knjižnica ni bila zaprta, pripravili pa so tudi t. i. Koronapakete. V tem letu so zaposleni opravili številna druga dela, med drugim so se začeli postopki za prehod na avtomatizacijo RFID (radio frequency identification).[20] V iskanju načinov dostopa do bralk in bralcev med zaprtjem družbe je vzniknil programski sklop Sončni žarki (citati predvsem iz knjig, pa tudi iz pesmi in filmov z dodanimi fotografijami), ki so zasijali na knjižnični platformi Facebook, lokalni televiziji VTV (Vaša televizija), na razstavah in v šoštanjskem Listu. Izposoja e-knjig iz baze Biblos je leta 2020 predvsem zaradi zaprtja knjižnice oziroma zaradi onemogočenega prostega dostopa do gradiva

[20] Brezžična tehnologija, ki za izmenjavo informacij med čipom in anteno uporablja radijske valove. Za delovanje je potrebno opremiti gradivo z nalepko z RFID čipom, na katerem so zapisani podatki, potrebni za komunikacijo s sistemom COBISS.

skokovito narasla in pravzaprav doživela razcvet. V primerjavi z letom prej, ko je bilo izposoj e-knjig 2.265, je leta 2020 izposoja narasla na 6.400 izposoj.[21] To leto je knjižnica izdala 17. zvezek družboslovno-humanistične knjižne zbirke Šaleški razgledi in ponatis knjige zbranih pesmi Karla Destovnika - Kajuha.

Epidemija covid-19.

2021

Tudi leta 2021 se je izvajanje programa knjižnice izrazito prilagajalo veljavnim ukrepom za preprečevanje širjenja epidemije. Januarja se je zgodil prvi spletni bralni klub Sončni žarek. Začela se je izvedba druge faze avtomatizacije, knjižnica pa je pridobila novo celostno grafično podobo in novo spletno stran. Izšle so prve tri od osmih knjig iz zbirke KAJUH 100 (Kajuh v glasbi, Kajuh v prozi in Kajuh v drugih jezikih) ter 18. zvezek zbornika Šaleški razgledi. Pretežni del prireditvenega dogajanja se je zaradi epidemioloških razmer zgodil na prostem. Knjižnica je na Cankarjevi ulici pripravila razstavišče, v poletni sezoni pa

21 Knjižnica Velenje: Poročilo o delu, 2020, str. 28.

tradicionalno poskrbela za Poletno bralnico, knjižnico na plaži in prireditev v atriju Kavarne Lucifer. Izvedena je bila mobilnost v okviru projekta Erasmus+ S sodelovanjem do novih znanj, pri kateri sta dve sodelavki odšli na enotedensko usposabljanje v knjižnice na Finsko. Julija je bil nameščen vračalnik izposojenega gradiva, novembra pa trije samopostrežni avtomati za izposojo. V tem letu je bila izvedena tudi postopna zamenjava članskih izkaznic, ko so stare izkaznice nadomestile nove, opremljene s tehnologijo RFID. Po upokojitvi dolgoletnega direktorja Vlada Vrbiča je vodenje Javnega zavoda Knjižnica Velenje prevzel Drago Martinšek.

Zbirka Kajuh.

2022

Leto 2022 je bilo izrazito posvečeno vsebinam ob 100. obletnici rojstva Karla Destovnika - Kajuha, tudi prvi vnos Knjižnice Velenje na vseslovenski portal Dobre knjige se uresničil – to je je bila odmevna knjiga Vlada Vrbiča Prestreljene sanje. V tem letu je knjižnica digitalizirala zbirko razglednic, izšla je nova, 19. številka Šaleških razgledov, ki so jo pospremili Šaleški razgledi v živo. Knjižnica je izdala tri naslove monografij o Kajuhu: Kajuh, dopisovanja, Kajuh, objave, in Kajuh, podobe. Sodelavec Silvo Grmovšek je za dolgoletno delo na domo-

znanskem področju prejel Goropevškovo nagrado. Knjižnica je pridobila zbirko 210 knjig o Robinsonu Crusoeju in vzpostavila Ustvarjalni kotiček prva berila: točko za najmlajše za bralno ali ustvarjalno preživljanje časa. Ker je na domoznanskem oddelku primanjkovalo prostora za tekoče gradivo, so v knjižnici s preureditvijo pridobili 60 metrov dodatnih knjižnih polic. V tem letu se je oblikovala zbirka Lažje berem, znotraj katere je gradivo, opremljeno z ustreznimi piktogrami, razdeljeno v šest skupin: brajica, znakovni jezik, zvočne knjige, disleksija, večji tisk in lahko branje. Zbirka je namenjena obiskovalcem, ki potrebujejo prilagoditve pri branju. Knjižnica Velenje je svojim članom omogočila ogled filmov iz Baze slovenskih filmov (BSF).

Zbirka Lažje berem.

2023

Leta 2023 je Knjižnica Velenje izdala in predstavila sedem knjig: Kajuh, pesnik partizan, Pika Nogavička v lahko berljivi obliki, Krajevna skupnost Konovo: 50 let, Pod milostjo neba (Milojka Bačovnik Komprej), 20. zvezek Šaleških razgledov, Kajuh, zbrane pesmi, ter Poslanstvo in vizija zavoda

(Strateški načrt Knjižnice Velenje 2023–2027). Pripravila je še vrsto domoznanskih in izposojnih razstav, niz odmevnih dogodkov ter vzpostavila razstavišče Promenada. Tega leta je knjižnica prvič organizirala Bralno značko v lahkem branju, na obali Velenjskega jezera pa je zaživela še Knjižnica v kampu. V skladu z zahtevami ZDSMA[22] je knjižnica prilagodila spletno stran (možnost izbire kontrastne barve, druge pisave in velikosti, večja velikost kurzorja miške …), namestila elektronsko lupo ter pripravila gradivo za nadomestno dopolnilno komunikacijo h knjigam za mlajše uporabnike z motnjami v govorno-jezikovni komunikaciji.

Donacija Rotary kluba Velenje za nakup igrač.

2024

Število odmevnih dogodkov in razstav se je v tem letu znova povečalo. Velenjska knjižnica je izdala štiri knjige: 21. številko Šaleških razgledov, Jožef Krajnc in sistem avstrijskega splošnega zasebnega prava (David Vidmar Čeru), KUD Lipa Konovo skozi 50 let ter pesniško zbirko Gregorja Kraljića Angst v zbirki Droben list. Knjižnica je priredila zaključek prve sezone

22 Zakon o dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij (ZDSMA), 2019.

Bralne značke v lahkem branju ter pridobila Semenko, škatlo s predalčki, ki hrani in ponuja semena domačih sort zelenjave ter zdravilnih in okrasnih rastlin. Knjižnica je pridobila tudi naziv Demenci prijazna točka. Pridružila se je nacionalni platformi za izposojo elektronskih knjig COBISS Ela, ki je nastala na pobudo Združenja splošnih knjižnic in v sodelovanju z Inštitutom informacijskih znanosti Maribor (IZUM).

Zaključek Bralne značke v lahkem branju.

2025

V jubilejnem letu, ko Knjižnica Velenje že 20 let domuje v prostorih Centra Nova, so ob tem jubileju pripravili svečano odprtje in pregledno razstavo, ki v sliki in besedi prikazuje dogajanje v zadnjih dvajsetih letih. Knjižnica je izdala 22. številko Šaleških razgledov, dva kataloga, ki sta izšla ob razstavah o gradovih in cerkvah na Šaleškem: Zgodbe šaleških gradov in Zgodbe šaleških cerkva (Frenk Špiler in David Vidmar Čeru), zbrana besedila, ki so bila objavljena pod različnimi psevdonimi v literarnih revijah, Gustava Šiliha: Kratka proza, pesmi in dramatika, Velenjske zgodbe 3 Bojana Glavača, Romana ali Kiril Lajš ni lastnik krčme Petra Rezmana ter Levitev tišine Stojana Špegla (zbirka Droben list). V sodelovanju s CVIU Velenje je

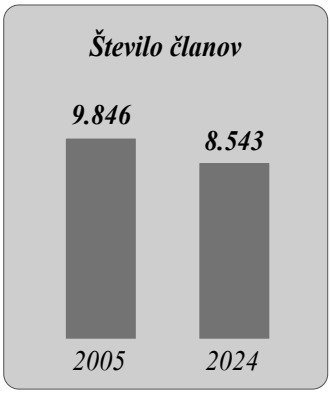
knjižnica izdala zbirko haikujev v lahko berljivi obliki Ko besede pobožajo, v sodelovanju z Društvom Hiša pa Podobe brezdomstva: kje je moj dom? Sodelavki Andreji Kac je bil podeljen naziv ambasadorke lahkega branja.

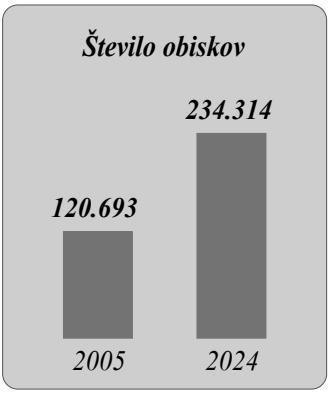

Razstava ob 20. letnici Knjižnice Velenje v Centru Nova.

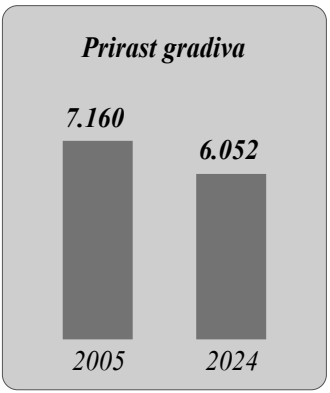
20 let v številkah

Vsak bralec dobro ve, da nobena zares dobra zgodba nikoli ni povezana, kaj šele povedana zgolj s številkami. Statistike pa vedno kaj novega razkrijejo ali o čem znanem povejo še kaj več. Tudi izbor kazalnikov je za potrebe tega prispevka posebej omejen, vsi podatki pa so kajpak hranjeni ... kje drugje kot v knjižnici. Ker bi za statistiko vsakega posameznega leta potrebovali precej več prostora, smo se odločili, da izpostavimo le nekaj primerjav med letoma 2005 in 2024, ko imamo podatke za celo leto.

Število članov
9.846
8.543
2005
2024

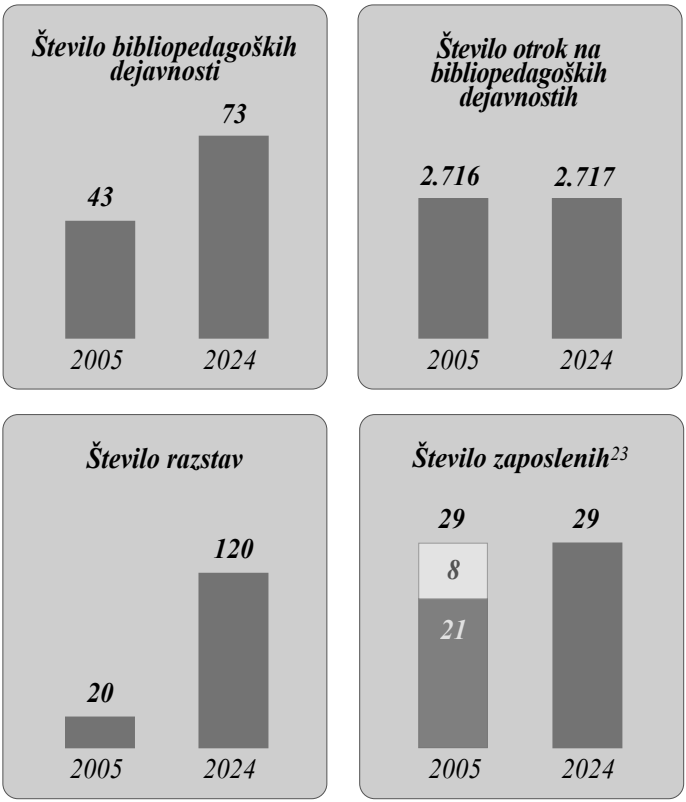

Število obiskov
120.693
234.314
2005
2024

Število izposojenih enot
307.532
263.378
2005
2024

Prirast gradiva
7.160
6.052
2005
2024

Število prireditev - z bibliopedagoškimi dejavnostmi, brez Šoštanja in Šmartna
193
407
2005
2024

Število obiskovalcev prireditev
4.649
9.070
2005
2024

Avtorji in knjige, ki so zaznamovali teh 20 let

Knjižnica Velenje pri nabavi in obdelavi gradiva sledi sodobnim bibliotekarskim smernicam. Zaradi vse večje knjižne produkcije nabavlja manj izvodov posameznih naslovov, da ohrani raznolikost ponudbe. V zadnjih 20 letih so bile med najbolj branimi in izposojanimi knjigami (otroškimi, mladinskimi in za odrasle) naslednje:

[23] Med letoma 2005 in 2008 Knjižnica Velenje ni bila samostojni zavod, zato so nekatera dela opravljale sodelavke in sodelavci iz skupnih služb - tukaj označeno z belo (tajnica, računovodje, tehnični delavci, snažilke).

Naslovnice knjig.

Zaposleni

Razkošno obsežno in raznoliko zgodbo dvajsetih let te knjižnice pa so tako kot vedno zasnovali in stkali ljudje. Zgodbe nas osmišljajo, zato jih tako zelo radi beremo, poslušamo, pomnimo, iščemo, hranimo in posredujemo. In, kajpak, ustvarjamo. V Mestni knjižnici Velenje je bilo do sedaj zaposlenih 43 sodelavk in sodelavcev. Spodnji seznam navaja zgolj redno zaposlene, ki so z znanjem, trudom, delom in srcem dodali kamenčke v mozaik te pripovedi. Številni so s knjižnico tvorno sodelovali tudi kot zaposleni na drug način (javna dela, rehabilitacije) ali kot prostovoljci, neprešteti pa so tisti, za katere edino zares gre: bralci in fizični ali spletni uporabniki širokega spektra storitev Mestne knjižnice Velenje. Zaposleni v knjižnici za določen ali nedoločen čas od leta 2005 do konca leta 2025 so:

Ime in priimek	Delovno mesto
Alen Ćejvanović	vodnik
Andreja Ažber	bibliotekar
Andreja Jurkovnik	bibliotekar
Andreja Kac	višji knjižničar
Andreja Kolenc	bibliotekar
Andreja Pogorelc	bibliotekar (nekdaj zaposlena)
Andreja Stvarnik	bibliotekar
Anton Babič	vodnik (upokojen, pokojni)
Barbara Borovnik	bibliotekar (nekdaj zaposlena)
Bernarda Lukanc	bibliotekar (upokojena)
Brina Zabukovnik Jerič	bibliotekar – koordinator prireditev in promocije
Damjana Kosi	organizator kulturnih prireditev
Damjana Selan	bibliotekar
Darinka Bizjak	bibliotekar (nekdaj zaposlena)
David Vidmar Čeru	bibliotekar

Drago Martinšek	direktor
Dušan Rebec	strokovni sodelavec
Edita Prah Šincek	bibliotekar
Frank (Frenk) Špiler	knjižničar
Ivan Glasenčnik	vodnik (upokojen)
Ivana Matošević	bibliotekar (nekdaj zapoaslena)
Ladislav Planko	pomočnik direktorja za program (upokojen)
Lidija Črnko	bibliotekar z magisterijem
Maja Praprotnik	bibliotekar – Šmartno ob Paki
Marinka Jerenec	manipulant (upokojena)
Marjana Boruta	višji knjžničar (upokojena)
Marjetka Blatnik	bibliotekar – Šoštanj
Metka Pivk Srdič	pomočnik direktorja za program
Mila Pavić	manipulant
Mirela Kruško	strokovni sodelavec
Monika Guberac	čistilka
Peter Groznik – Peč	strokovni sodelavec
Romana Bonno	knjižničar (upokojena)
Senka Križnič	knjižničar
Silvo Grmovšek	bibliotekar (upokojen)
Stanka Ledinek	bibliotekar
Špela Marin	knjižničar (upokojena)
Špela Mlinar	bibliotekar
Tamara Čujež	knjižničar
Vesna Gaber Podhovnik	bibliotekar
Vesna Mihelak	bibliotekar
Vladka Bizjak	knjižničar
Vlado Vrbič	direktor / pomočnik direktorja za program (upokojen)

Zaposleni.

Zaključek

Knjižnica Velenje je v zadnjih dvajsetih letih s pridobitvijo novih prostorov zagotovo naredila velik korak naprej v razvijanju in popularizaciji bralne kulture. Poleg strokovne obdelave, nabave, hranjenja in dostopnosti kakovostnega knjižnega in neknjižnega gradiva za vse generacije je postala pomembno stičišče kulturnega dogajanja in mesto formalnih in neformalnih srečevanj za različne skupine uporabnikov.

Poglobljen vpogled v strukturo, obseg in doseg vseh realiziranih programov velenjske knjižnice preteklih desetletij pokaže, da znanje, volja, srčnost in predanost širjenja bralne in vseh ostalih segmentov kulture vedno privedejo do uspeha. Ne nujno do takojšnjega in nikakor ni nujno do posebej odmevnega ali drugače bleščečega. Delovanje Knjižnice Velenje je usmerjeno v prihodnost – k razvoju informacijske pismenosti, kulturne

povezanosti in ustvarjanju družbe znanja. Največ štejejo prav vsak nasmeh, vsako novo usvojeno znanje in vsak kakorkoli polepšan dan kogarkoli od bralk in bralcev ter rednih ali občasnih obiskovalk in obiskovalcev. Prav zato se v knjižnico radi vračajo in tvorno prispevajo k širjenju kroga uporabnikov različnih storitev.

Do sedaj pridobljeni infrastrukturni, tehnični, kadrovski, organizacijski in drugi pogoji v polni meri omogočajo nadaljnjo s potrebami in izzivi časa in okolja harmonizirano opravljanje plemenitega poslanstva ter razvoj in uvajanje novih storitev, ki bodo vedno znova okrepile pomen slogana Knjižnice Velenje: *Dobimo se v knjižnici*.

Povzetek

Članek strnjeno povzema razvojne korake in vsebinske premike, ki jih je Mestna knjižnica Velenje na osnovi raznoterih krovnih in internih dokumentov ter strokovnih znanj zaposlenih doživela v preteklih dveh desetletjih. Današnji obseg in doseg standardnih ter vrste inovativnih storitev verodostojno predstavljajo delovanje velenjske knjižnice kot primer izrazito dobre prakse, ki uspešno nagovarja tako najširšo kot tudi strokovno javnost, ta zapis pa predstavlja tudi nov droben prispevek v ponudbo virov za različna bibliotekarska, kulturološka, domoznanska in druga strokovna raziskovanja.

Viri in literatura

- Digidom – digitalna domoznanska zbirka Knjižnice Velenje. Spletna stran. Dostop 6. 10. 2025. URL: https://digidom.si/index.php.
- IFLA Code of Ethics for Librarians and other Information Worker. Dostop: 6. 10. 2025. URL:https://www.ifla.org/.
- Kmecl, Matjaž (ur.). Knjižnice na Šaleškem: zbornik ob 75-letnici Knjižnice Velenje. Velenje: Knjižnica, 2009.
- Knjižnica Velenje – spletna stran. Dostop 6. 10. 2025. URL: www.knjiznica-velenje.si

- Lokalni program kulture Mestne občine Velenje: 2014–2020. Velenje: Mestna občina, 2014.
- Lokalni program kulture Mestne občine Velenje: 2022–2028. Velenje: Mestna občina, 2022.
- Pečjak, Sonja, Milena Bon, Nataša Bucik, Marjeta Doupona, Mojca Gobec, Ada Hočevar-Grom, Nataša Demšar Pečak idr.: Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti za obdobje 2019–2030. Spletna izd. Zbirka Ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti v vzgoji in izobraževanju. Ljubljana: Ministrstvo Republike Slovenije za vzgojo in izobraževanje; Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2023. URL: http://www.zrss.si/pdf/strategija_bralna_pismenost.pdf.
- Pivk Srdič, Metka in Zabukovnik Jerič, Brina. Razstava 20 let Mestne knjižnice Velenje v Centru Nova. 9 Plakatov. Velenje: Knjižnica Velenje, 2025.
- Poročilo o delu Knjižnice Velenje. Velenje: Knjižnica Velenje, letniki 2005–2024.
- Resolucija o nacionalnem programu za kulturo za obdobje 2022–2029. Ljubljana: Ministrstvo za kulturo.
- Strateški načrt Knjižnice Velenje 2015–2020 – poslanstvo in vizija zavoda. Velenje: Knjižnica Velenje, 2014.
- Strateški načrt Knjižnice Velenje 2023–2027 – poslanstvo in vizija zavoda. Velenje: Knjižnica Velenje, 2022.
- Šaleški biografski leksikon. Spletna stran. Dostop 6. 10. 2025. URL: https://saleskibiografskileksikon.si/.
- Zakon o knjižničarstvu (ZKnj-1-NPB-2), 2001 (UL 87/2001, 96/2002, 92/2015). PISRS. Dostop: 6. 10. 2025. URL: https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO2442.
- Zveza bibliotekarskih društev Slovenije. Etični kodeks slovenskih knjižničarjev. Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije, 1995.
- Zveza bibliotekarskih društev Slovenije. Etični kodeks Slovenskih knjižničarjev. Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije. 2025. Dostop 6. 10. 2025. URL: ZBDS: https://www.zbds-zveza.si/.